

ЩОДО РОЛІ МЕТОДІВ І МОДЕЛЕЙ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ У ПРОЦЕСІ РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Наукові праці МАУП, 2013, вип. 2(37), с. 97–100

Аналізуються методи і моделі прийняття управлінських рішень на підприємствах в процесі розробки стратегії їх розвитку з точки зору підвищення їх ефективності.

Посилена увага до проблем забезпечення розвитку підприємств в умовах ринків, а також пошук оптимальних моделей їх управління (насамперед у частині розробки стратегії їх розвитку та поточного планування їх діяльності) істотно підняли науково-теоретичну вагу досліджень ролі управлінських рішень. Причому, якщо раніше ці проблеми, як правило, порушувались здебільшого в межах теорії управління, то тепер вони становлять один з основних напрямів дослідження економічної науки, а також менеджменту підприємств і підприємницької діяльності.

Порушуючи питання вдосконалення засобів прийняття управлінських рішень як фактора розробки стратегії розвитку підприємств, слід вказати на ті об'єктивні причини, які актуалізують зазначене дослідження в сучасних умовах.

Відзначаючи потребу підвищення ефективності, оперативності та компетентності управлінських рішень, необхідно визнати, що зазначені дії передбачають розробку комплексного наукового забезпечення цього процесу. Для цього необхідно мати чітке уявлення не лише про самі властивості управлінських рішень на підприємстві та вимоги для них, а й правильно обрати засоби прийняття управлінських рішень, що також виступає вагомою запорукою успішного функціонування підприємства в сучасних умовах ринкової

конкуренції та швидких економічних змін на регіональному, національному та міжнародному рівні.

Застосування сучасних здобутків економічної теорії дає можливість побудувати не лише загальну модель розробки і прийняття управлінського рішення на тому чи іншому підприємстві, а й обрати ті найбільш ефективні та доречні економічній ситуації методи та засоби, які забезпечать належний рівень прийняття і розробки необхідних управлінських рішень.

Розвиток сучасної економіки практично неможливо уявити поза процесом управління та менеджменту, який дає змогу підприємствам не лише входити та адаптуватись до стрімко змінюваних умов ринкової економіки, а й розробляти стратегії розвитку, які забезпечили їм необхідні конкурентні переваги. У цьому сенсі стає дедалі більш очевидним, що складовою будь-якої управлінської функції є прийняття управлінських рішень. У загальнотеоретичному аспекті прийняття рішення являє собою свідомий вибір серед варіантів, що існують, або альтернатив напрямку дій, що скорочують розрив між теперішнім часом і майбутнім бажаним станом організації. Таким чином, цей процес включає в себе багато різних елементів, але неодмінно в ньому присутні такі елементи, як проблеми, цілі, альтернативи і рішення — як вибір альтерна-

тиви [1, 61]. Цей процес лежить в основі планування та координації діяльності будь-якого підприємства, що робить дослідження поняття управлінських рішень та з'ясування їх ролі у розвитку сучасних підприємств значущим та актуальним у науково-теоретичному плані завданням сучасної економічної теорії.

Відзначаючи актуальність цього напряму досліджень, неможливо обійти увагою й інші аспекти, які істотно підвищують теоретичну і практичну вагу подібних наукових досліджень. По-перше, у класичній теорії менеджменту підприємств проблематика управлінських рішень пов'язувалась насамперед з діяльністю керівних ланок управління підприємством, коли ключовою проблемою поставало питання про сам процес прийняття управлінського рішення. Утім, останнім часом увага фахівців дедалі більше концентрується не стільки на внутрішній логіці функціонування та взаємодії тих, хто управляє з тими, ким управляють, скільки на питання створення та функціонування відповідного середовища навколо процесу прийняття управлінських рішень. Тобто вводиться цілий ряд нових понять (наприклад – інформаційне забезпечення процесу стратегічного планування діяльності підприємств та прийняття управлінських рішень тощо), які допомагають розкрити нові фактори та аспекти управлінської діяльності в цілому і прийняття управлінських рішень на підприємствах зокрема. По-друге, звертаючись до аналізу останніх тенденцій розвитку економічної теорії, можна стверджувати, що загальна еволюція маркетингу сприяла тому, що він поступово перетворився на управлінський підхід, а концепція маркетингу як філософія бізнесу набула значної інтеграції у сферу стратегічного управління діяльністю підприємства. Таким чином, проблематика прийняття управлінських рішень на підприємствах стала розглядатись у дещо новому контексті, а саме – з погляду розробки та запровадження відповідних маркетингових стратегій, які тлумачать як координуючий, об'єднуючий засіб між цілями і ресурсами підприємства, що реалізується в певних, логічно послідовних і виважених діях та дає

можливість підприємству досягати основних його довгострокових цілей, концентрувати ресурси на найбільш значущих можливостях, задовольняючи потреби вигодоотримувачів, підвищуючи конкурентоспроможність і прибутковість підприємства. Таким чином, постала необхідність істотного уточнення поняття управлінських рішень з метою забезпечення теоретико-методологічних основ їх дослідження у світлі розробки питань стратегічного менеджменту сучасних підприємств. По-третє, цілком очевидно, що загальні зміни у світовому ринковому середовищі (цьому безпосередньо сприяли процеси глобалізації), коли істотно підвищується рівень нестабільності економічних процесів, формуються нові загрози усталеним економічним зв'язкам та сталому економічному розвитку, особливої актуальності набувають питання управлінської адаптації на рівні підприємств до зазначених змін. Значною мірою це означає ніщо інше як переосмислення не лише процесу прийняття управлінських рішень, а й їх змісту з метою створення ефективних механізмів стратегічної маркетингової адаптації підприємств до тих чи інших умов сучасного ринку (на регіональному, національному та міжнародному рівнях). Усе це істотно підвищує актуальність дослідження поняття управлінських рішень та їх ролі в економічному розвитку сучасних підприємств.

Спільним для всіх наявних на сьогодні в економічній теорії способів інтерпретації змісту поняття прийняття управлінських рішень на підприємствах є те, що сам процес прийняття рішень сприймається як один з центральних елементів управлінської діяльності, відносно якого всі інші можуть розглядатись як допоміжні. У цьому контексті під прийняттям управлінських рішень на підприємствах розуміють особливий вид діяльності управлінця, спрямований на вибір кращої з альтернатив, тих що є. На будь-якому підприємстві приймається велика кількість найрізноманітніших рішень, які відрізняються між собою за змістом, термінами дій та розробки, масштабами дій, рівнем прийняття, інформаційною забезпеченістю тощо. Тому в процесі обґрунтування і прийняття управлінських

рішень необхідно враховувати їх різновиди. В сучасній економічній літературі існує багато різних підходів до тлумачення поняття управлінського рішення та класифікації їх видів. Так, під управлінським рішенням часто розуміється формалізований на альтернативних засадах метод менеджменту, за допомогою якого керуюча система підприємства (організації) отримує можливість безпосередньо впливати на керовану [2, 55].

Дещо по іншому трактує поняття управлінських рішень на підприємствах Л. Бляхан. Згідно з його твердженням управлінське рішення — це одноразовий вплив управлінської системи на об'єкт управління, який містить формулювання цілі дії і програму її реалізації [3, 120]. На думку М. Чумаченка, управлінське рішення на тому чи іншому підприємстві — це, власне, відповіді на запитання, в які строки, з витратою яких сил і коштів, в якому порядку, за якого розподілу обов'язків, прав і відповідальності, за якої організації контролю, з якими результатами має здійснюватися управлінський вплив [4, 116–117]. Автор зазначає, що в процесі розроблення та прийняття управлінських рішень слід враховувати також необхідність дотримання загальних принципів управління підприємством, найважливішими з яких є: оптимальний розподіл функціональних обов'язків працівників апарату управління, раціональне делегування повноважень і відповідальності, єдиноначальність та колегіальність управління, конкретність та індивідуальність відповідальності, оперативність керівництва, ефективність управління, науковий характер управління.

У літературі існують також й інші тлумачення поняття управлінського рішення та класифікації їх видів. Так, Й. С. Завадський

дає таке тлумачення управлінського рішення: управлінське рішення — це фіксований управлінський акт, який спрямовує діяльність трудового колективу у певне русло для досягнення певних цілей, поставлених перед організацією або особою [5, 202].

Таким чином, узагальнюючи результати проведеного дослідження, можемо зробити такі висновки.

Приймаючи управлінські рішення, підприємство часто діє на основі нечіткої, слабо структурованої, з низьким ступенем достовірності інформації, що призводить до зниження ефективності класичних інструментів стратегічного маркетингу і потребує їх удосконалення. З огляду на це, виникає об'єктивна потреба наукового обґрунтування нових моделей прийняття управлінських рішень на підприємствах у ринкових умовах шляхом використання прогресивних методів економічного аналізу.

Література

1. Кузьмін О. Є. Основи менеджменту: Підруч. / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник. — К.: Академвидав, 2007. — 464 с.
2. Русинов Ф. М. Менеджмент и самоменеджмент в системе рыночных отношений. — М.: ИНФРА-М, 1996. — 254 с.
3. Терещенко Э. Ю. Инновационный менеджмент: Учеб.-метод. пособие / Э. Ю. Терещенко, А. А. Лактионова, Е. В. Егорова. — Донецк: Юго-Восток, 2006. — 162 с.
4. Родченко В. В. Менеджмент: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. В. Родченко, В. О. Новак. — К.: НАУ, 2001. — 400 с.
5. Плоткін Я. Д. Виробничий менеджмент / Я. Д. Плоткін, І. Н. Пашенко. — Л.: Держ. ун-т "Львів. політехніка", 1999. — 257 с.

У контексті основних теоретико-методологічних підходів до визначення поняття управлінських рішень у сучасній економічній теорії обґрунтована роль управлінських рішень як одного з ключових факторів розвитку підприємств в умовах ринкової економіки. Відзначено особливу роль якісного інформаційного забезпечення у прийнятті управлінських рішень на підприємстві.

В контексте основных теоретико-методологических подходов к определению понятия управленческих решений в современной экономической теории

обоснована роль управленческих решений как одного из ключевых факторов развития предприятий в условиях рыночной экономики. Отмечена особая роль качественного информационного обеспечения в принятии управленческих решений на предприятии.

In the context of the major theoretical and methodological approaches to the definition of management decisions in modern economic theory, the author proved the role of management decisions as one of the key factors in the development of enterprises in the market economy. The special role of quality information support in decision-making at the company is noted.

Надійшла 5 квітня 2013 р.